

una poesia concreta: posters-poemes

per Guillem Viladot

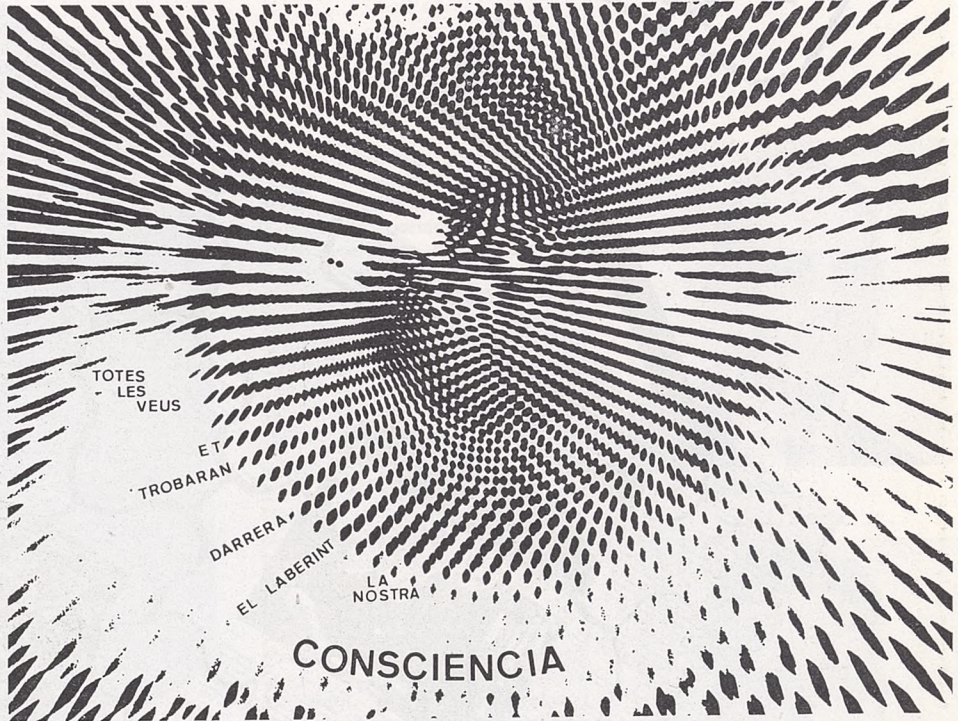
Després de saber com es desenvolupà el darrer premi Carles Riba, i d'haver llegit la ressenya que SERRA D'OR fa de la nit de Santa Llúcia, voldria deixar constància d'alguns testimonis que, sense cap mena de dubte, poden ésser útils per als poetes que, des de la dinàmica de cada dia, busquen un ressò fidel al temps que viuen i que es resisteixen a admetre tot aspecte estàtic de la literatura i de l'art.

L'any 1961 vaig presentar al premi Carles Riba el meu primer intent de poesia concreta. Aleshores hom em féu aquest retret: «Això només són paraules, lletres, oracions ordenades gratuïtament». Aquesta gratuïtat ordenadora es referia al grafisme que intentava aconseguir amb els poemes, un grafisme buscat, sense cap mena de dubte, per a reforçar el contingut líric del poema. Era una irrupció plàstica al món del verb, sense cap vinculació, però, calligramàtica.

A la convocatòria passada del mateix premi, hi vaig presentar una col·lecció de *Posters-poemes*, que constituïa el segon intent de poesia concreta per part meua, i que és un treball especulador dins el món de la paraula i de la imatge per tal d'aconseguir una «nova» entitat lírica d'acord amb el temps que vivim. El jurat eliminà els *Posters-poemes* amb una nota llegida públicament la nit de Santa Llúcia i que, per tant, tothom coneix. Al número de gener de «Serra d'Or», aquesta nota ha quedat en certa manera explicada o ampliada amb aquests mots del seu portaveu, Albert Manent: «Quan no hem pres en consideració *Posters-poemes*, l'obra presentada per Guillem Viladot, ens hem atès a allò que deia Mallarmé: "La poesia és feta de paraules i no d'idees". Ni d'imatges».

Joan Brossa, en un «Destino» de l'any 1960, explicava la seva poesia i deia: «...crec que és la poesia que respon a aquest moment. Intento resoldre els problemes de concentració i de suggestió. La vida és ràpida i els poemes han d'ésser estables amb una sola mirada».

Joaquim Molas, en el seu «Carnet de notes», al número 108 de «Serra d'Or», dedica un article formidable a «La societat de consum i les seves formes de cultura». Tot el treball és lucidíssim. Entre d'altres coses diu: «La nova societat, industrialitzada i estandarditzada, està maldant espontàniament per trobar les formes d'expressió més adequades a les seves necessitats. I, de moment, sembla que les més tipificadoras, ja implícites en les darreres fases de la Revolució industrial, *redueixen la importància quasi carismàtica de la paraula a una simple acotació i intenten de bastir*

Un dels posters-poemes de Guillem Viladot.

una nova simbologia a través de la imatge».

Maria-Lluïsa Borràs dedica, al número 1.637 de «Destino», un article molt recíbit a la poesia concreta, que ella titula «Poesia visual». És un article molt documentat que va acompanyat de tres il·lustracions: el «Poema amb cartes de joc», de Joan Brossa —on només hi ha tres lletres: A B C, repetides en un altre ordre: C A B, i vuit perfils de cartes de joc—; un poema d'Arrigo Lora-Totino, de gran parentiu amb alguns dels meus poemes de «IA-URT» publicats en la versió *Plast-poemes*; i un poema de Jiri Kolár, de fort gust calligramàtic. Maria-Lluïsa Borràs diu: «És evident que existeix en la poesia visual un doble origen: el plàstic i el poètic».

Xavier Rubert de Ventós, en el seu llibre *Teoria de la sensibilitat* dedica unes ratlles al tipus de poesia «consistent no a reproduir fonèticament la realitat, sinó a emprar directament mètodes visuals». Diu més endavant: «Encara avui existeixen nombrosos representants d'aquesta poesia, però limitarem la nostra referència als poemes en prosa de Michel Butor recollits en el llibre *Illustrations*, on l'autor cerca, abans que tot, un efecte visual mitjançant el joc de marges, tipus i caràcters: aquí una massa, allí una línia lleugera, aïllada, que corre com un arabesc..., i tot això amb paraules. Els textos del llibre havien

estat redactats per a acompanyar guaixos de Calder, aiguafortes de Zanartu, gravats de Mzurousky i fotografies de l'estació de Sant Llätzer i les Muntanyes Rocoses». Els textos, però, es publicaren sense les il·lustracions, ja que, degudament ordenats, en certa manera es bastaven plàsticament a ells mateixos. (Llibres a l'abast, núm. 68, Edicions 62, 1968.)

Per tal de no allargar massa aquestes notes, només citaré els llibres que hom hauria de llegir per a veure fins a quin punt el món plàstic ha incidit el món de la paraula buscant a vegades una resultant poètica i, d'altres, aconseguint-la sense voler: *La sonrisa de Eros*, de Joan Perucho; *Teoria de la sensibilitat*, de Xavier Rubert de Ventós; *Apocalípticos e integrados ante la cultura de masas*, d'Umberto Eco.

I acabem exactament com s'acaba l'article esplèndid de Maria-Lluïsa Borràs sobre poesia concreta: «La càrrega poètica no resideix ja en una sintaxi lineal, sinó en un impacte visual, més enllà de la frontera de l'idioma. Perquè, com diu el poeta concret francès Henri Chopin:

*Si le poème a changé
c'est que j'ai changé
c'est que tous nous avons changé,
c'est que l'univers a changé.*

Que per molts anys puguem parlar d'aquestes coses tan divertides.